

Prohlášení Klubu společenských věd, z. s. proti úpravě § 403 Trestního zákoníku

Od začátku roku 2026 vchází v České republice v platnost úprava § 403 trestního zákoníku, kterou schválila Poslanecká sněmovna ještě v předchozím složení většinou, spojenou s pravicovou koalicí pod vedením Petra Fialy. Úprava staví komunistické hnutí na stejnou úroveň s hnutími vyloženě zpátečnickými, agresivními a nenávisťnými, jako je nacismus.

Klub společenských věd nesouhlasí jak s oním ahistorickým srovnáním, tak s výslovným spojením potlačování základních práv a svobod s komunistickým hnutím. Obáváme se také možného zneužití zákonné úpravy k omezení i vědeckého zkoumání dějin a společnosti a v teoretických otázkách.

Komunistické hnutí jako takové je součástí dějinných osvobozeneckých hnutí a emancipačních proudů a rozhodně přispělo k naplnění civilizačních cílů a k takovým historickým krokům, jako je porážka nacismu, k procesu likvidace světové koloniální soustavy i hospodářskému, sociálnímu a kulturnímu vzestupu velkého počtu obyvatel planety. Země, které se ke komunistickému hnutí hlásily a hlásí, významně přispěly a přispívají k vědeckému a technickému pokroku a objevům, dobývání vesmíru, získávání jaderné energie atd. ve jménu společenského pokroku, nikoliv kvůli zisku nebo snaze někoho porobit nebo ovládnout. Všechny tyto výsledky nelze oddisktovat nebo dokonce „zrušit“ odkazem na zákonnou úpravu, které má zakazovat propagaci určitých hnutí.

Komunistické hnutí je také spojené se silnými impulsy v oblastech společenských věd v podobě zejména marxismu – dialektického a historického materialismu, na něž reagoval vývoj ve filozofii, ekonomii, politologii, historiografii, sociologii atd. Různé proudy společenských věd na marxismus navazovaly, nebo se s jeho podněty musely kriticky vyrovnat. Dodnes marxismus představuje důležitý metodologický základ pro dlouhodobou a globální perspektivu jdoucí za hranice společensko-ekonomických formací a podílí se na formulaci stanovisek ke kvalitativním, podstatným, revolučním společenským přeměnám.

Trváme na svobodě ve vědeckém výzkumu i vědecké kritice a odmítáme jejich případné omezování a kriminalizaci za názor touto v podstatě politicky motivovanou úpravou § 403. Vyjádření levicových, marxistických, komunistických pohledů a organizování se na jejich základě není samo o sobě možné spojovat s úsilím o potlačení práv a svobod člověka ani s propagací nenávisť vůči skupině, což má být původním hlavním posláním tohoto paragrafu trestního zákoníku.

Vyzýváme všechny, kdo mají přímý vliv na stav práva v ČR, aby stejně jako my usilovali o rychlé odstranění této úpravy z našeho právního řádu.